Published December 31, 2015 Klapalekiana, **51**: 265–271, 2015
ISSN 1210-6100

Vzpomínka na entomologa RNDr. Petra Štourače

In memory of entomologist Dr. Petr Štourač

*19.xii.1945 – †2.x.2014

Je to již více než rok, co nás nečekaně opustil ve věku 68 let významný český entomolog Petr Štourač.

Petr se narodil v Praze 19. prosince 1945, krátce po druhé světové válce. Po ukončení gymnázia nastoupil ke studiu oboru Fyzikální chemie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze, které ukončil v roce 1977. V roce 1980 dokončil rigorózní práci, ale obhájil ji až v roce 1988. V té době už totiž nebyl povinnou součástí marxismus-leninismus, kvůli kterému se Petr předtím odmítl obhajoby účastnit. Celý život pracoval na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, kde vedl fotografické laboratoře na Katedře kriminalistiky a později po organizačních změnách působil na Katedře trestního práva.

Své dětství prožil blízko Stromovky, která vtiskla do jeho podvědomí lásku k přírodě. Všemu v životě se věnoval velmi pečlivě a každé nové zalibě se oddával naplno, s obdivuhodným nasazením. V mládí se takto věnoval fotografii, která naplnila jeho veškerý volný čas. Jako fotograf měl talent zachytit zvláštní momenty v černobílých obrazech, měl cit pro kontrast, nuance barev i smysl pro detail. Fotografoval jedinečné situace každodenního života v Praze, kuriosní postavy na ulicích a v parcích, hrající si děti a také přírodu. Na vrcholu své fotografické kariéry s úspěchem vystavoval svá díla na soutěžích doma a v rámci možností i za hranicemi. Po vítězství v jedné z domácích soutěží, konané v roce 1967 a zrušené v roce následujícím, mu zůstala putovní cena pro vítěze „Putovní štít Karla Hájka“ doma již natrvalo. Fotografie byla pro něj zajímavá nejen jako nástroj zachytit jedinečné momenty, přitažlivý byl i kreativní proces ovlivnit zachycenou realitu pomocí kouzla různých technik. Zájem o tyto technologie byl i jedním z důvodů, proč si poté vybral studium tohoto oboru na vysoké škole. Na studiích potkal svoji celoživotní partnerku a manželku Annu. Jejich první dcera Renata se narodila krátce po sovětské okupaci a o šest let později druhá dcera Veronika.

Jeho zájem o entomologii se zrodil na jedné rodinné dovolené v roce 1976 v Krkonoších. Prvotním impulsem bylo zcela náhodné setkání v terénu se dvěma entomology, s exhaustory visícími na krku a sbírajícími brouky, od kterých získal první, velmi kusé informace. Petr se mohl začít věnovat svému novému koníčku i proto, jak sám prohlásil, že se děti v přírodě pohybují ještě tak pomalu, že má dost času věnovat pozornost okolní přírodě. V počátcích byl absolutní samouk, ale jeho svědomitá povaha, ohromná trpělivost a vůle vše dokončit byly ideálními vlastnostmi, jako stvořenými právě pro entomologii. Do Československé společnosti entomologické se Petr přihlásil a jejím členem se stal v roce 1982. K rozvoji jeho koníčku v zárodku přispěl entusiasmus uznávaného specialisty na čeleď střevlíkovitých Jana Pulpána, který Petrovi pomohl nejen radami, ale poskytl mnoho ze svých rozsáhlých znalostí. Ačkoliv

vždy sbíral všechny brouky, přesto díky J. Pulpánovi více inklinoval ke střevlíkům, o kterých napsal ve druhé polovině 90. let minulého století dvě komplexní faunistické práce z okolí svého pražského bydliště. Jeho budoucí, hlubší zájem o drabčíky se začal rodit v době, kdy už mu další nové druhy střevlíků prakticky přestaly přibývat a kdy si hledal nový entomologický impuls, kterým se stali právě drabčíci. Seznámil se s Lubomírem Hromádkou, známým znalcem drabčíků a specialistou především na podčeleď Steninae, od kterého získal o drabčících mnoho poznatků a začal s ním intenzivně spolupracovat. Stali se z nich přátelé a toto přátelství přetrvalo až do Petrovy smrti. Postupem času začal spolupracovat také s dalšími domácími i zahraničními kolegy, především s Alešem Smetanou a Alexeem Solodovnikovem, ale také s Volkerem Assingem, Tomášem Jászayem, Pavlem Krásenským, Harrym Schillhammerem, Michaelem Schülkem, Jürgenem Vogelem a dalšími. Systematicky se Petr zaměřil na taxonomii drabčíků tribu Quediini, o kterých publikoval 8 taxonomických prací a popsal 12 nových druhů. Díky svým znalostem se stal mezinárodně uznávaným odborníkem na tuto skupinu drabčíků. S Petrovým jménem je také spojen popis nového druhu z Číny, který L. Hromádka na Petrovu počest pojmenoval *Quedius* (*Distichalius*) *stouraci* Hromádka, 2003.

Nejvíce ale Petra bavila především faunistika a poznávání brouků v České republice, za kterými podnikl množství cest. Několikrát navštívil také Slovensko. Měl rád plánování výprav do odlehlých koutů nebo do neznámých či nejméně prozkoumaných míst, což vše zvládal bez pomoci automobilu. Na druhé straně se nadšeně adaptoval na nové technologie, jako například GPS. Fotoaparát byl po celý život jeho průvodcem na cestách. Tyto výpravy absolvoval se svojí ženou Annou, která byla vždy jeho neodmyslitelnou entomologickou součástí a která se velmi často primárně podílela na veškerém sběru a třídění broučího materiálu – na Petrovi pak už často zbývala jenom jeho preparace a determinace. S manželkou měli „čich" na brouky, takže není divu, že z těchto výprav přivezli většinou faunisticky velmi zajímavé, často i nové nálezy pro to či ono území. S nevšední ochotou také určoval především drabčíky ostatním kolegům. Výsledky z vlastních sběrů i z determinací prezentoval ve více faunistických článcích, především v rubrice Faunistic records from the Czech Republic v časopise Klapalekiana. Bohužel, Petr odešel uprostřed rozdělané práce a mnoha plánů se svými oblíbenými drabčíky. Nečekaná, zhoubná choroba ukončila jeho život krátce po jeho odchodu do důchodu.

Petrova sbírka, v počtu cca 25 000 exemplářů, je ukázkou přehledu prakticky všech čeledí brouků a většiny druhů, známých z České republiky a Slovenska. Všechny brouky si určoval nebo zkusil určit vždy sám, a obdivuhodné je, že s naprostým minimem chyb. Několik desítek krabic je vyhrazeno jeho oblíbeným drabčíkům, ve kterých je včetně několika typových exemplářů uložen přehled druhů tribu Quediini z celého světa. Na Petrovo přání byla kompletní sbírka uložena v depozitáři Ostravského muzea.

Petr byl skromným a spíše uzavřeným typem člověka, který si velmi chránil své soukromí. Bylo obtížné nahlédnout do jeho myšlenek, zbytečně neplýtval slovy. Přesto byl díky svým znalostem a svojí osobností respektovaným odborníkem a kdo ho znal do hloubky, mohl si často užívat jeho jemného smyslu pro humor, který odkrýval Petrovu pravou tvář. V entomologii byl nesmírně empatickým typem člověka i vědce, který vždy ochotně pomohl, ať už se jednalo o determinaci materiálu či „pouze" o informaci nebo radu. Byl nesmírně spolehlivým typem odborníka, na jeho závěry či determinace se dalo zcela spolehnout, nikdy neřekl nebo nenapsal něco, co by neměl ověřeno či prokázáno. Aniž sám tušil, tak svým uvážlivým, pečlivým a pokorným přístupem k entomologické vědě ve své době ovlivňoval a působil na celou řadu „broučkařů" a bezesporu zanechal nezapomenutelnou stopu v české entomologii.

Obr. 2. Mladý Petr Štourač houbařem, 1962.
Fig. 2. Young Petr Štourač collecting mushrooms, 1962.

It has been more than a year since Petr Štourač, a prominent Czech entomologist, passed away unexpectedly at the age of 68.

Petr was born in Prague on December 19, 1945, shortly after World War II. After high school, he studied Physical Chemistry in the Faculty of Science at Charles University in Prague, graduating in 1977. In 1980 he completed his doctoral thesis, but as he refused to participate in Marxism-Leninism, he had to wait until the political climate changed in 1988 to defend his thesis. For his entire career he worked in the Faculty of Law at Charles University where he led the photographic laboratory in the Department of Criminology, which later became the Department of Criminal Law.

He spent his childhood near a royal game reserve, Stromovka, where he developed his love of nature. He devoted himself very thoroughly to everything that he did, and took to each new hobby with admirable dedication. Photography was such a passion for him that as a young adult, he dedicated all his free time to it. As a photographer he had the talent to capture special moments in black and white images, and had an instinct for contrast, color nuances, and attention to detail. He captured unique situations of everyday life in Prague, curious figures on the streets and in parks, children playing, and nature. At the peak of his photographic pursuit, he successfully exhibited his works, entering competitions both at home and when possible, abroad. As the winner of one domestic photo contest held in 1967, he kept the Challenge Trophy at home for the rest of his life, as the contest was cancelled the following year for political reasons and the trophy was never awarded again. Photography was interesting for him not only as a tool to capture unique moments, but as an appealing and creative process to play with images through the magic of different techniques. Deep interest in these techniques was one of the reasons he was inspired to study the chemistry used in photograph development and processing at university. During his studies he met his lifetime partner and wife Anna. His first daughter, Renata, was born shortly after the Soviet occupation in 1968, and six years later came a second daughter, Veronika.

His interest in entomology was triggered in 1976 on family vacation in the Giant Mountains in northern Bohemia. The first contact was a completely casual encounter with two entomologists on a trail. They were equipped with aspirators hanging around their necks, and were collecting beetles. Intrigued, he talked with them and he learned the basics of entomology. From this point, Petr started to pursue his new hobby because, as he said, children move really slowly so he had enough time to watch nature in detail. In the beginning he learned on his own, with his typical conscientious nature. His thoroughness, immense patience, and the will to bring everything to completion, were the ideal combination of characteristics for entomology. In 1982, Petr became a member of the Czechoslovakian Entomological Society. His initial enthusiasm for the hobby grew after meeting Jan Pulpán, a renowned specialist on the Carabidae family. He helped not only by providing advice, but also shared his extensive knowledge. Although Petr collected all families of beetles, thanks to J. Pulpán he became more inclined towards carabids. He wrote two comprehensive faunistic articles in mid 1990s about Carabidae in the surroundings of Prague. He later started to pay attention to Staphylinidae, once it became difficult to find any new carabids. At this time he met Lubomír Hromádka, an expert on Staphylinidae and specialist on the subfamily Steninae, from whom he received a wealth of knowledge, and they started an intense collaboration. They became close friends, and their friendship lasted until Petr's death. Over time he started to collaborate with other domestic and foreign colleagues, especially with Aleš Smetana and Alexey Solodovnikov, and also with Volker Assing, Tomáš Jászay, Pavel Krásenský, Harry Schillhammer, Michael Schülke, Jürgen Vogel, and others. Later on Petr was systematically focused on the taxonomy of the tribe Quediini, and published 8 taxonomic papers, describing 12 new species. Gradually he became an internationally recognized expert on this group of Staphylinidae. Moreover, Petr's name is also associated with a new species from China, which Lubomír Hromádka named in his honour, *Quedius* (*Distichalius*) *stouraci* Hromádka, 2003.

Petr most enjoyed faunistic work, and discovering beetles in the Czech Republic. He undertook a multitude of trips for this purpose, and also visited Slovakia several times. He loved planning expeditions to remote areas and little-explored places, although he didn't own a car. On the other hand, he excitedly embraced new technologies, such as GPS. The camera was his lifetime travel companion, and his expeditions were always accompanied by his wife Anna, who was an inseparable part of his entomological life. She was often involved in the collection and sorting of beetles, leaving the preparation and identification of specimens for Petr. With his wife, he had an instinct for beetles, so it is not surprising that these outings often provided very interesting faunistic results, frequently with new records for a given territory. With a remarkable willingness he was always ready to help other colleagues with identification of Staphylinidae. The results from his discoveries and identification of colleague's material are presented in other faunistic articles, primarily in the section Faunistic records from the Czech Republic in the journal Klapalekiana. Unfortunately, Petr left unfinished work and did not have the chance to finish many plans with his favorite rove beetles. Unexpectedly, a malignant disease ended his life shortly after his retirement.

Petr's collection comprises 25.000 specimens, almost all the families and most species of Coleoptera known from the Czech Republic and Slovakia. He examined and tried to identify all the beetles himself with remarkably few errors. Several dozen boxes are reserved for his favorite family, Staphylinidae, including several types. The collection includes an overview of the tribe Quediini from around the world. According to Petr's will, the entire collection is stored in a depository of Ostrava Museum.

Obr. 3. Petr Štourač se svojí vnučkou Arankou v Nedošínském háji u Litomyšle, 19.VIII.2008. Foto Veronika Štouračová.
Fig. 3. Petr Štourač with his granddaughter Aranka in Nedošínský háj forest by Litomyšl, 19.viii.2008. Photo by Veronika Štouračová.

Obr. 4. Anna a Petr Štouračovi na výpravě za brouky na Ovčárně v Hrubém Jeseníku, 2.VIII.2007. Foto Jiří Vávra.
Fig. 4. Anna and Petr Štourač on an entomological excursion, Ovčárna chalet in Hrubý Jeseník Mountains, 2.viii.2007. Photo by Jiří Vávra.

Petr was a humble and rather reserved person who greatly protected his privacy. It was difficult to read his thoughts, and he did not waste words. Yet, thanks to his vast knowledge and his personality, he was a respected expert. Those who knew him well appreciated his fine sense of humor, and saw the true face of Petr. In entomology, he was an extremely empathetic kind of person and a scientist who was always willing to help, whether it was the identification of specimens or "only" information and advice. He was an extremely reliable expert whose results and identifications could be totally trusted. He would never say or write something that he could not verify or prove. Without knowing it, he influenced a wide range of beetle lovers, and left a memorable mark in Czech entomology with his thoughtful and prudent attitude as well as with his meticulous and diligent approach to the science of entomology.

Renata Collard & Jiří Ch. Vávra

BIBLIOGRAFIE

ŠTOURAČ P. 1986: Střevlíkovití severní části Prahy. [Carabidae of northern part of Prague]. *Zprávy Československé Společnosti Entomologické při ČSAV* **22**: 9–14 (in Czech).

ŠTOURAČ P. 1990: Střevlíkovití severní části Prahy – II. [Carabidae of northern part of Prague – II]. *Zprávy Československé Společnosti Entomologické při ČSAV* **26**: 110–111 (in Czech).
ŠTOURAČ P. 1991: Faunistic record from Czechoslovakia. Coleoptera: Carabidae. *Acta Entomologica Bohemoslovaca* **88:** 214.
ŠTOURAČ P. 1992: Nález střevlíka Patrobus septentrionis v Polabí. [Finding of Patrobus septentrionis in Polabí area]. *Živa* **4**: 172 (in Czech).
ŠTOURAČ P. 1995: Faunistic records from the Czech Republic – 20. Coleoptera: Micropeplidae, Staphylinidae: Aleocharinae. *Klapalekiana* **31:** 22.
ŠTOURAČ P. 1995: Střevlíkovití (Coleoptera: Carabidae) břehů vodních ploch a mokřin v lesním komplexu Kersko. (Die Laufkäfer (Coleoptera: Carabidae) an Wasserflächenufern und Sümpfen im Waldkomplex Kersko). *Klapalekiana* **31**: 59–62 (in Czech, German summary).
ŠTOURAČ P. 1995: Střevlíkovití severní části Prahy – III (Coleoptera: Carabidae). (Laufkäfer des Nordteiles von Prag – III (Coleoptera: Carabidae)). *Klapalekiana* **31**: 141–144 (in Czech, German summary).
ŠTOURAČ P. 1997: Fauna brouků ve starých stromech v Praze-Troji. [Beetles in old trees in the territory of Praha-Troja]. *Živa* **1**: 31 (in Czech).
ŠTOURAČ P. 1997: Faunistic records from the Czech Republic – 74. Coleoptera: Hydrophilidae: Sphaeridiinae, Nitidulidae: Meligethinae, Rhizophagidae: Monotominae. *Klapalekiana* **33**: 248.
JELÍNEK J. & ŠTOURAČ P. 1997: Faunistic records from the Czech Republic – 62. Coleoptera: Erotylidae. *Klapalekiana* **33:** 114.
ŠTOURAČ P. 1998: Faunistic records from the Czech Republic – 77. Coleoptera: Staphylinidae: Staphylininae: Quediini, Aleocharinae: Gyrophaenini. *Klapalekiana* **34**: 135.
ŠTOURAČ P. 1998: Eine neue Art der Gattung Quedius aus Bulgarien (Coleoptera, Staphylinidae). *Folia Heyrovskyana* **6:** 15–19.
ŠTOURAČ P. 1998: Quedius (Raphirus) pavelmoraveci sp. n. aus Mazedonien und Serbien (Coleoptera, Staphylinidae). *Folia Heyrovskyana* **6**: 81–84.
ŠTOURAČ P. 2000: Drei neue paläarktische Arten der Gattung Heterothops (Coleoptera: Staphylinidae). *Folia Heyrovskyana* **8:** 67–72.
ŠTOURAČ P. 2001: Zwei neue Arten der Tribus Quediini aus Pakistan (Coleoptera: Staphylinidae). *Revue Suisse de Zoologie* **108:** 257–261.
ŠTOURAČ P. 2002: Heterothops besucheti sp. n. und H. orientalis sp. n. aus der Türkei (Coleoptera: Staphylinidae). *Revue Suisse de Zoologie* **109**: 735–739.
ŠTOURAČ P. 2002: Heterothops sibiricus sp. n. aus dem Fernen Osten Russlands (Coleoptera: Staphylinidae). *Folia Heyrovskyana* **10:** 165–167.
ŠTOURAČ P. & KRÁSENSKÝ P. 2002: Faunistic records from the Czech Republic – 156. Coleoptera: Staphylinidae: Omaliinae: Omaliini, Oxytelinae: Oxytelini, Staphylininae: Staphylinini, Tachyporinae: Tachyporini, Aleocharinae: Homalotini, Bolitocharini, Callicerini. *Klapalekiana* **38**: 263–265.
SOLODOVNIKOV A. Yu. & ŠTOURAČ P. 2002: Redescription, new synonym, and revised distribution of Quedius (Raphirus) kirklarensis from northern Anatolia (Coleoptera: Staphylinidae: Staphylininae). *Entomological Problems* **32** (2): 133–137.
ŠTOURAČ P. 2003: Two new species of the genus Quedius from Algeria and Pakistan (Coleoptera: Staphylinidae: Staphylinini: Quediina). *Revue Suisse de Zoologie* **110**: 129–132.
ŠTOURAČ P. 2005: Faunistic records from the Czech Republic – 186. Coleoptera: Staphylinidae: Omaliinae: Eusphalerini, Oxytelinae: Coprophilini, Tachyporinae: Bolitobiini. *Klapalekiana* **41:** 91–92.
ŠTOURAČ P. 2006: Drabčíkovití (Coleoptera: Staphylinidae) severní části Prahy. (Staphyliniden (Coleoptera: Staphylinidae) des Nordteiles von Prag). *Klapalekiana* **42**: 133–165 (in Czech, German summary).
ŠTOURAČ P. 2006: Faunistic records from the Czech Republic – 205. Coleoptera: Staphylinidae: Oxytelinae: Oxytelini, Paederinae, Aleocharinae: Pronomaeini, Oxypodini. *Klapalekiana* **42**: 193–194.
HAMET A., ŠTOURAČ P. & MIKÁT M. 2006: Faunistic records from the Czech Republic – 208. Coleoptera: Staphylinidae. *Klapalekiana* **42:** 216.
ŠTOURAČ P. 2008: Faunistic records from the Czech Republic – 254. Coleoptera: Staphylinidae: Pselaphinae; Tachyporinae; Aleocharinae. *Klapalekiana* **44**: 81–82.
NAKLÁDAL O. & ŠTOURAČ P. 2008: Faunistic records from the Czech Republic – 265. Coleoptera: Cryptophagidae. *Klapalekiana* **44:** 295.
ŠTOURAČ P. & RÉBL K. 2009: Faunistic records from the Czech Republic – 277. Coleoptera: Staphylinidae: Scaphidiinae, Pselaphinae, Proteininae, Tachyporinae, Aleocharinae. *Klapalekiana* **45:** 121–122.

ŠTOURAČ P. 2011: Faunistic records from the Czech Republic – 323. Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae. *Klapalekiana* **47:** 274**.**
RŮŽIČKA J., ŠTOURAČ P. & MANTIČ M. 2011: Faunistic records from the Czech Republic – 312. Coleoptera: Staphylinidae: Staphylininae. *Klapalekiana* **47**: 103–104.
ŠÍMA A. & ŠTOURAČ P. 2011: Faunistic records from the Czech Republic – 322. Coleoptera: Staphylinidae: Scydmaeninae. *Klapalekiana* **47**: 273.
VÁVRA J. Ch., ŠTOURAČ P. & MANTIČ M. 2011: Faunistic records from the Czech Republic – 313. Coleoptera: Staphylinidae: Pseudopsinae, Omaliinae, Oxytelinae, Euaesthetinae, Paederinae, Staphylininae, Tachyporinae, Aleocharinae. *Klapalekiana* **47:** 105–114**.**
ŠTOURAČ P. 2012: Druhý příspěvek k poznání drabčíkovitých Prahy (Coleoptera: Staphylinidae). (Zweiter Beitrag zur Kenntnis der Staphyliniden von Prag (Coleoptera: Staphylinidae)). *Klapalekiana* **48**: 261–268 (in Czech, German summary).
ŠTOURAČ P. 2012: Faunistic records from the Czech Republic – 341. Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae. *Klapalekiana* **48:** 296**.**
RŮŽIČKA J., KRÁL D. & ŠTOURAČ P. 2012: Faunistic records from the Czech Republic – 340. Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae. *Klapalekiana* **48:** 295**.**
HROMÁDKA L. & ŠTOURAČ P. 2014: Faunistic records from the Czech Republic – 365. Coleoptera: Staphylinidae: Steninae. *Klapalekiana* **50**: 130.